

Stortingets utredningsseksjon

Til: (...)

Dato: 29.04.2024

Utredet: (...)

Oppdragsnr: 2024098

Politiske rammevilkår for industri- og befolkningsvekst i Nord-Sverige

OPPDRAG

Hvilke politiske rammevilkår medvirker til at Nord-Sverige har sterkere industrivekst og befolkningsvekst enn i Nord-Norge? Se vedlagte kronikk <https://www.nrk.no/ytring/vi-trenger-svenske-tilstander-i-nord-norge-1.16703099>

I tillegg ønsker jeg at dere kommer inn på forhold som regional vs. sentral forvaltning, betydning av spesialkoordinator, ev. EU-støtteordninger og bruk av virkemiddelapparat/næringspolitikk.

Andre oversendte lenker:

- ♦ [Industrieventyr i Nord-Sverige: Investeringer for over 1000 milliarder de kommende årene](https://www.highnorthnews.com/2023/11/13/industrieventyr-i-nord-sverige-investeringer-for-over-1000-milliarder-de-kommende-arene/), highnorthnews.com, 13.11.23
- ♦ [Nord-Norge, Troms | Nord-Norge stopper opp – kjempeboom over grensen: Seksbarnsfar Patrik \(44\) flyttet hjem](https://www.an.no/nyheter/nord-norge-troms/nord-norge-stopper-opp-kjempeboom-over-grensen-seksbarnsfar-patrik-44-flyttet-hjem) (an.no)
- ♦ [Svenskene gjør det Norge ikke får til: - det har vært en helt unik forvandling](https://www.nrk.no/ytring/svenskene-gjor-det-norge-ikke-far-til-det-har-vaert-en-helt-unik-forvandling), nrk.no, 21.02.24

SAMMENDRAG

I dette notatet omtaler utredningsseksjonen utvikling og tiltak i Sveriges to nordligste regioner; Norrbottens län og Västerbottens län. Vi har ikke funnet direkte sammenligninger av rammevilkår i Nord-Sverige og Nord-Norge, og utredningsseksjonen har dessverre ikke ressurser til å gjennomføre en slik sammenligning.

Norrbotten har foreløpig ikke hatt befolkningsvekst, men Västerbotten har hatt befolkningsøkning de siste årene – med Skellefteå som en av kommunene med størst befolkningsvekst.

Industriveksten er bl.a. knyttet til *Northvolts* etablering av batterifabrikk i Skellefteå i 2017 og dannelsen av *Hybrit AB* med formål om å utvikle og demonstrere fossilfri stålproduksjon. Andre viktige elementer er *LKABs* plan om å erstatte jernmalm-pellets med fossilfri jernsvamp og å utvinne kritiske mineraler fra gruveavfall, og *H2 Green Steels* planer om et nytt stålverk basert på fossilfri teknologi i Boden. Også *Facebooks* etablering i Luleå i 2011-2013, nevnes som viktig for utviklingen.

Etter klimatoppmøtet i Paris i 2015 fikk klimaspørsmål større plass i flere selskapers strategier, og klimanøytrale produkter og prosesser ble sett på som et konkurransefortrinn. Ifølge våre kilder skyldes industriutviklingen i Nord-Sverige først og fremst bedriftenes egne vurderinger av at det var gunstig å etablere seg der, ut fra f.eks. tilgang til infrastruktur og kraft. De store bedriftsetableringene kobles ikke til noe spesielt statlig initiativ eller intervensjon, men vi nevner en del «smøremidler» som har bidratt til å lette bedriftenes grønne omstilling:

Tilgang til fossilfri energi – vannkraft og vindkraft – synes å ha vært viktig for industri-etableringene. Det har bl.a. vært en betydelig økning i antall verk og kraftproduksjon de siste 10 årene. En stabil infrastruktur i form av et strømmnett med tilgjengelig kapasitet, er også et viktig premiss. *Svenska kraftnät* har planer om store investeringer framover, bl.a. gjennom *paketet Norrlandskusten* med nye systemforsterkende ledninger. Det legges også opp til raskere planprosesser i utviklingen av strømmettet.

Energimyndigheten mener deres støtte har vært avgjørende for *Northvolts* raske etablering av batterifabrikken i Skellefteå. *LKAB* og *Hybrit* har fått/får en god del økonomisk støtte gjennom det såkalte *Industriklivet* (statlig tilskuddsordning) og EU-programmer.

Det er også andre statlige bedriftsstøtteordninger, f.eks. regionalt investeringsstöd, transportbidrag og EU-programmer/Interregprogram som kan ha betydning for bedrifter med produksjon i Nord-Sverige. Disse ordningene er relativt begrenset økonomisk i forhold til de store investeringene det handler om i Nord-Sverige. Våre kilder mener derfor det er lite sannsynlig at disse virkemidlene har hatt betydelig innvirkning på de store selskaperenes etableringsplaner, men de kan være (ha vært) relevante for underleverandører.

Vi omtaler også noe av den statlige koordinatorens arbeid og viser til hans rapporter. Det synes som det er lagt opp til gode samarbeidsfora mellom stat, næringsliv, kommuner og regioner. Koordinatoren har lagt særlig vekt på å skape møteplasser og å videreformidle behov fra regionen inn til sentrale myndigheter. Samtidig er det også et ønske om at staten bidrar mer i prosessen, særlig for å redusere den økonomiske risikoen for de berørte kommunene.

Innhold

1	Tilnærming og avgrensning	3
2	Bakgrunn og industriutviklingen	4
3	Befolkningsutviklingen	6
4	Ulike virkemidler	7
4.1	Innledning.....	7
4.2	Tilgang til energi.....	7
4.2.1	Utbygging av vindkraft	7
4.2.2	Bedre overføringskapasitet	7
4.3	Støtte fra Energimyndigheten, Energiklivet og enkelte EU-programmer.....	8
4.4	Andre virkemidler	10
4.5	Planarbeid i kommuner, regioner og nasjonalt.....	11

1 Tilnærming og avgrensning

I dette notatet omtaler utredningsseksjonen utvikling og tiltak i Norrbottens län og Västerbottens län. Det er disse to regionene som er inkludert i arbeidet til den statlige koordinatoren som nevnes i oppdragsteksten.

Ett av vekstområdene i Västerbotten er Skellefteå kommune som ligger på omtrent samme breddegrad som Namsos, mens Kiruna i Norrbotten ligger sør for Narvik. En stor del av Nord-Norge ligger derfor lenger nord enn Nord-Sverige.

Utredningsseksjonen har ingen direkte sammenligning av rammevilkår og utvikling i Nord-Sverige og Nord-Norge i dette notatet da det ville vært et for omfattende oppdrag. Men vi går nærmere inn på spesielle forhold som har skapt utviklingsoptimisme for de aktuelle regionene i Sverige.

Vi har vært i kontakt med Riksdagens utredningstjeneste (RUT), og en av deres utredere har vært i kontakt med den svenske regjeringens koordinator av omstillingen/bedriftsetableringer i Nord-Sverige. Koordinatoren melder tilbake at det ikke virker som de store bedriftsetableringene i Nord-Sverige kan kobles til noe spesielt statlig initiativ eller intervensjon. Utviklingen skyldes heller bedriftenes egne vurderinger av at det var gunstig å etablere seg der, ut fra f.eks. tilgang til infrastruktur og kraft, offentlige tjenester m.m. Koordinatoren og utrederen i RUT nevner en del «smøremidler» som har bidratt til å lette bedriftenes grønne omstilling. Disse er omtalt i punkt 4. De understreker imidlertid at de ikke kan si i hvilken grad disse har bidratt til etableringene i Nord-Sverige.

Vi tar forbehold om at det kan være evalueringer som har vurdert årsaker til industriutviklingen, men vi har ikke funnet slike. Vår vurdering er derfor i stor grad basert på innspill fra den svenske regjeringens koordinator og på lenker og vurderinger fra Riksdagens utredningstjeneste.

Den svenske regjeringen besluttet i desember 2020 å utpeke Peter Larsson til å koordinere arbeidet med initiativer av betydning for større bedriftsetableringer og bedriftsutvidelser i Norrbotten og Västerbotten. Det var da allerede tatt en del initiativer, og det var flere eksempler på etableringer i området. Koordinatoren skulle bl.a. bistå med å identifisere strukturelle hindre for omstilling i industrien til økt sirkularitet og redusert klimapåvirkning. Engasjementet er senere utvidet og skal spesielt støtte berørte kommuner i bl.a. planprosesser, og neste milepæl er juni 2024:¹

«I oppdraget ingår att "föreslå statliga insatser för ett ökat bostadsbyggande i kommuner med snabb befolkningsutveckling för att tillgodose behovet av hållbara bostäder och boendemiljöer på såväl kort som lång sikt".»

Koordinatoren har levert følgende rapporter:

- ♦ [Rapport från samordnaren för samhällsomställning vid större företagsetableringar och företagsexpansioner i Norrbotten och Västerbotten](#), 30. November 2022.
- ♦ [Delrapport från utredare med uppdrag att främja koordinering av insatser för hållbart samhällsbyggande i Norrbottens och Västerbottens län \(Fi 2022:A\)](#), Regeringskansliet, februar 2024.² Heretter kalt [Delrapporten](#)

I punkt 2 gir vi en kort beskrivelse av hva som har skjedd hittil, da vi forstår det slik at oppdragsgiver er godt kjent med industriutviklingen i området. Punkt 3 gir noe statistikk om befolkningsutviklingen (antall fast bosatte) i området. I punkt 4 presenterer vi noen av de offentlige virkemidlene som kan ha vært/er relevante for utviklingen.

2 Bakgrunn og industriutviklingen

Startskuddet for satsingen sies å ha vært i 2017 med Northvolts etablering av en helt ny batterifabrikk i Skellefteå, og etableringen av Hybrit AB som er en joint venture mellom SSAB (Svenskt Stål), LKAB og Vattenfall. Selskapets formål er å utvikle og demonstrere fossilfri stålproduksjon. Deretter fulgte Bolidens beslutning i 2018 om store investeringer i smelteverksvirksomheten i Rönnskär, Skellefteå og i gruvedriften.³

I 2020 annonserte LKAB sin plan for den største omstillingen i selskapets historie. Den handler om å erstatte jernmalpelleter med fossilfri jernsvamp og begynne å utvinne kritiske mineraler fra gruveavfall. I februar 2021 ble det offentliggjort planer om et helt nytt stålverk basert på fossilfri teknologi i Boden (H2 Green Steels). I 2022 varslet SSAB at det vil produsere fossilfritt fra 2030.⁴

---

¹ Se [Uppdrag att främja koordinering av insatser för hållbart samhällsbyggande i Norrbottens och Västerbottens län](#), Regeringskansliet, 29. juni 2023.

² Pressemelding fra Landsbygds- og infrastrukturdepartementet, [Utredare har överlämnat förslag för ökat bostadsbyggande i norra Sverige](#), 16.02.24

³ [Rapport från samordnaren för samhällsomställning vid större företagsetableringar och företagsexpansioner i Norrbotten och Västerbotten](#), 30. November 2022, side 6-8

⁴ Ibid.

Ifølge utredningstjenesten i den svenske Riksdagen skal også Facebooks etablering i Luleå i 2011-2013 ha vært en av de avgjørende faktorene for utviklingen, i tillegg til fossilfri strøm og stabilt strømnnett.

Etter klimatoppmøtet i Paris i 2015 fikk klimaspørsmål større plass i bransjenes styrerom der klimanøytrale produkter og prosesser ble sett på som et verktøy i bedrifters konkurransemiljø. Regjeringens koordinator mener dette forklarer at utviklingen har gått så fort, og dermed stresser og utfordrer mange av de offentlige beslutningssystemene. Det handler ikke bare om at bedriftene skal ha miljøtillatelser, men også tilgang på kraft og kompetanse. Det er heller ikke bare de offentlige systemene som utfordres. Tradisjonelle næringer og andre samarbeidsstrukturer utfordres også av den nye industrielle tenkningen, ofte med base i teknologibransjen og/eller risikokapitalbransjen.⁵

Regjeringens koordinator skisserer følgende videre utvikling: Northvolt i Skellefteå skal være fullt utbygd i 2025 med 6000 ansatte. H2 Green Steels etablering i Boden regner med 1500 ansatte i 2026 ved den planlagte første leveranse av fossilfritt stål. I 2030 skal fabrikken være fullt utbygd med 2000 ansatte. I Gällivare planlegger Hybrit å åpne sitt demonstrasjonsanlegg i 2027 med 239 ansatte, med 2000 midlertidig ansatte i anleggsfasen. Deretter planlegges flere anlegg i Skellefteå og Boden. Det er i tillegg som kjent annonsert investeringer i anlegg for fossilfri malm i både Gällivare og Kiruna. I sin rapport fra 2022 beskriver regjeringens koordinator en del problemer forbundet med utviklingen i Kiruna og Gällivare, som tilgang på areal og konflikt med nasjonale interesser, i tillegg til begrenset planleggingskapasitet.⁶

Det finnes en del andre innvendinger mot utviklingen av fossilfrie stålprosjekter i Nord-Sverige. Forsker Magnus Henrekson ved [Instituttet för Näringslivsforskning](#) hevder at risikoen er altfor stor. Han mener prosjektene kan bidra til høyere strømpriser og dessuten bli ulønnsomme, noe som vil kunne få store konsekvenser for lokalsamfunnene i nord.⁷ Han bygger sine vurderinger bl.a. på rapporten [Från brunt till grönt. Bedömning av satsningarna på fossilfritt stål i Norrland utifrån ett teknik- och marknadsperspektiv fra David Sundén](#).⁸ Sundén har publisert en ny rapport i januar 2024 som også belyser lønnsomheten i de fossile stålprosjektene, se [Lönsam eller kostsam? Lönsamhetsbedömning av de svenska satsningarna på fossilfritt stål i Norrland](#).

Se også oppslaget [Stålföretaget i Boden nekas eleffekt – anmäler Vattenfall](#) (svt.se, 06.02.24) som viser at det er uenighet om fordelingen av kraftressursene i området. Det er videre en konflikt mellom det private H2 Green Steel og det statlige LKAB og Hybrit, der også Vattenfall er deleier (lenke i oppslaget). Artikkelen [Beskedet: Nu kastas industriprosjekt i norr ur elkön – ståljätte anmäler Vattenfall](#) (tidningen näringslivet, 05.03.24) har informasjon om at den svenske systemoperatør, *Svenska kraftnät*, nå har skjerpet kravene for å få tildelt kraft i Nord-Sverige.

---

⁵ Ibid

⁶ Ibid, side 31 og 32

⁷ Institutet för Näringslivsforskning, [Rapportsläpp: Från brunt till grönt](#), 09.11.23

⁸ Ekon.dr David Sundén, Lakeville. Skandinaviska Policyinstitutet, oktober 2023. Disse studiene finansieres over Marianne och Marcus Wallenbergs Stiftelse over forskningsprogrammet «Samhällsekonomiska effekter av att producera fossilfritt stål i norra Sverige».

3 Befolkningsutviklingen

I forbindelse med planene om en omfattende ny-industrialisering koblet til fossilfri produksjon og elektrifisering i Norrbotten og Västerbotten, er det forventet en stor innflytting.⁹

Foreløpig har det imidlertid ikke vært en befolkningsvekst i Norrbotten, men Västerbotten har hatt befolkningsøkning de siste årene, se tabell 1.

Tabell 1: Befolkningsutvikling i Norrbotten og Västerbotten, 2014-2023

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
24 Västerbottens län	262 362	263 378	265 881	268 465	270 154	271 736	273 192	274 563	276 295	278 729
25 Norrbottens län	249 987	249 733	250 570	251 295	250 497	250 093	249 614	249 693	249 177	248 480

Kilde: [SCB, Statistikbasen, Folkmängd efter region och år](#)

Skellefteå i Västerbotten er en av kommunene som har hatt den største befolkningsøkning, særlig etter 2020, jf. tabell 2. Se også artikkelen [Västerbottens befolkning ökar mest i norra Sverige – Skellefteå kommun uppe i rekordsiffror: "Historiskt"](#).¹⁰ Veksten kobles til etableringen av batterifabrikken Northvolt i 2017.

Tabell 2: Befolkningsutvikling i Skellefteå kommune, 2014-2023

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Skellefteå	72 024	72 031	72 266	72 723	72 467	72 589	72 840	73 393	74 402	76 542

Kilde: [Folkmängden i Sveriges kommuner 1950–2023 enligt indelning 1 januari 2024](#)

Befolkningstallene over dekker ikke arbeidstakere som ikke bor i området. Ifølge [Delrapporten](#) er en relativt stor andel av dem som arbeider i Norrbotten og Västerbotten pendlere:

«Gällivare och Kiruna kommun uppskattar att ca 10–15% av de som arbetar i kommunen är personer som inte är skrivna där utan pendlar in från andra kommuner i länet, övriga Sverige och från utlandet. Troligtvis är den siffran i underkant.» (side 11)

En mer detaljert beskrivelse av befolkningssituasjonen i enkelt områder er gitt i punkt 2.1 i [Delrapporten](#). Rapporten peker også på at en for stor grad av midlertidige entreprenørboliger, rettet mot arbeidstakere gjennom «fly-in/fly-out», kan ha negative konsekvenser for arbeidstakere og lokalsamfunn.

⁹ Side 1 og 2 i [Uppdrag att främja koordinering av insatser för hållbart samhällsbyggande i Norrbottens och Västerbottens län](#), Regeringskansliet, 29. juni 2023.

¹⁰ Svt, Nyheter, 27. juni 2023.

4 Ulike virkemidler

4.1 Innledning

Som nevnt mener den svenske regjeringens koordinator og vår kollega i Riksdagens utredningstjeneste (RUT) at det ikke virker som utviklingen i Nord-Sverige kan kobles til noe spesielt statlig initiativ eller intervensjon. Det har imidlertid vært en del rammevilkår og virkemidler som kan ha bidratt til å «smøre» utviklingen, og disse nevnes kort nedenfor.

4.2 Tilgang til energi

Ifølge RUT synes tilgang til fossilfri energi – vannkraft og vindkraft – å ha vært viktig for industrietableringene i Nord-Sverige. I tillegg nevnes en stabil infrastruktur i form av et strømnett med tilgjengelig kapasitet som et viktig premiss.

4.2.1 Utbygging av vindkraft

Utbygging av vindkraft i Nord-Sverige fra 2013 til 2023 vises i statistikk fra Energimyndigheten, jf. tabell 3. Det har vært en betydelig økning i antall verk og kraftproduksjon de siste 10 årene, særlig i Norrbotten.

Tabell 3: Utbygging av vindkraft i Nord-Sverige, 2013 og 2023

Län	Kategori	2013	2023
Västerbottens län	Antal verk, St	237	514
	Installerad effekt, MW	488	1 544
	Elproduktion, GWh	1 331	3570
Norrbottens län	Antal verk, St	92	652
	Installerad effekt, MW	198	2 459
	Elproduktion, GWh	456	4 305

Kilde: Energimyndigheten: [Antal verk, installerad effekt och vindkraftproduktion per län, 2003-](#)

Artikkelen [96 procent utländskt ägande av vindkraften i Norrbotten](#) (SVT.se, 16.03.22) viser eierforhold ved vindkraftverkene i Norrbotten, der tysk eierskap er størst.

Rapporten [Vindkraft i kallt klimat](#) (Svenska Miljöinstitutet, 2022) peker på at den industrielle omstillingen og elektrifiseringen vil kreve mye energi/vindkraft framover også:

«Med en kraftig ökning av elbehovet i norr, med stålindustrins omställning och nya batterifabriker, etableringar av andra elintensiva industrier eller expansion av befintliga, kommer en stor del av vindkraftsutbyggnaden att behöva ske i norra Sverige. I denna rapport har vi använt scenarier mellan 12 och 60 TWh ny vindkraft i norra Sverige.»

Rapporten gjennomgår ulike sider ved videre utbygging av vindkraft, og peker på at det i den videre utviklingen er viktig å få aksept for eventuell videre utbygging fra lokalbefolkning og kommunepolitikere, i tillegg til fra samiske næringsinteresser.

4.2.2 Bedre overføringskapasitet

I Nord-Sverige er det god tilgang på kraft. Problemet tidligere var mangelen på overføringskapasitet i det nasjonale nettet, det vil si at riktig mengde strøm skulle være tilgjengelig på de aktuelle stedene. Dette problemet ble fremhevet ved etableringen av Hybrit,

men også da planene om et stålverk i Boden ble annonsert. Investeringene som Skellefteå Kraft tidligere hadde gjort, var en av forutsetningene for etableringen av Northvolt i 2017.¹¹

Regjeringens koordinator peker på det arbeidet som har blitt gjort gjennom *Kommittén för teknologisk innovation och etik* (Komet) og forumet AGON (k) som länsstyrelsen i Norrbotten samordner. Disse kom med forslag om tiltak og om forenklinger av planprosessene. [Svenska kraftnät](#) vurderte forslagene, og i starten av 2022 presenterte de det såkalte [paketet Norrlandskusten](#) som er en investeringspakke på over SEK 8 milliarder. Pakken omfatter tre nye systemforsterkende 400 kV-linjer. Det legges også opp til en raskere planprosess i utviklingen av linjene.

Ifølge regjeringens koordinator har Svenska kraftnäts nye tilnærming vært avgjørende for de industriinvesteringene som pågår.¹²

4.3 Støtte fra Energimyndigheten, Energiklivet og enkelte EU-programmer

Energimyndigheten hevder at deres støtte, særlig i startfasen, har vært avgjørende for Northvolts raske etablering av batterifabrikken i Skellefteå. Energimyndigheten har støttet Northvolt i flere faser, bl.a. gjennom midler til en forstudie og deretter støtte på 146 mill. SEK til et pilotanlegg i Västerås. Støtten har hatt betydning for å rekruttere kompetanse og nøkkelpersoner, og også for forretningsutviklingen. Se Energimyndighetens artikkel om [Stødet avgörande för Northvolts snabba etablering](#) (februar 2020).

Prosjektet [Hybrit](#) og fossilfri stålproduksjon har fått en del støtte gjennom det såkalte [Industriklivet](#) som er en nasjonal tilskuddsordning som Energimyndigheten har hatt ansvaret for siden 2018. Ordningen skal støtte industrien med å redusere prosessrelaterte utslipp for å nå det klimapolitiske målet om at Sverige ikke skal ha netto utslipp av klimagasser til atmosfæren innen 2045 og deretter oppnå negative utslipp.

Støtten til bl.a. Hybrit er beskrevet i [Fem år med Industriklivet Del 1: Utvärdering](#)¹³ der det kommer frem at Hybrit Development AB er det selskapet som har fått høyest tilskuddsbeløp i perioden fra 2018 med SEK 528 944 217. LKAB ligger på tredjeplass med støtte på SEK 155 691 625. For LKAB gjelder beløpet kun de prosjektene der de står som koordinator, og dette inkluderer ikke prosjektene i regi av Hybrit (der LKAB er en av eierne).

Ifølge artikkelen [3,1 miljarder i stöd till Hybrit](#) (14.12.2023) på Energimyndighetens nettsider, fikk LKAB og Hybrit Development AB høsten 2023 innvilget SEK 3,1 milliard fra Energimyndigheten gjennom Industriklivet. Midlene skal gå til etablering av demonstrasjonsanlegget for produksjon av fossilfri jernsvamp i Gällivare. Demonstrasjonsanlegget er ett av 35 prosjekter i 12 EU-land under EUs program [IPCEI Hy2Use](#).¹⁴

---

¹¹ [Rapport från samordnaren för samhällsomställning vid större företagsetableringar och företagsexpansioner i Norrbotten och Västerbotten](#), 30. November 2022, side 15

¹² Ibid, side 16

¹³ Slutrapport 2023-03-29, Sweco Sverige AB. Se side 22.

¹⁴ IPCEI= Important Projects of Common European Interest. It enables EU Member States to provide government support to priority initiatives with a strategic common European interest.

Formålet med IPCEI er bl.a. å koble offentlig og privat finansiering av gode, viktige og innovative prosjekter som vil bidra til det grønne skiftet og gjenreisningen av Europa. IPCEI er initiativ som tas og ledes av medlemsstatene, og Kommisjonen godkjenner prosjektene. I tillegg kan Kommisjonen bidra med støtte gjennom bl.a. EUs Innovasjonsfond. Hybrit, sammen med LKAB og SSAB EMEA AB har tidligere fått 143 millioner euro fra dette fondet til en «en industriell demonstrasjon av den fossilfrie verdikjeden» som vi antar er demonstrasjonsanlegget.¹⁵

Under IPCEI deltar Sverige også i første og andre IPCEI Batteries (noe Norge ikke gjør). Se Kommisjonens nettside [Approved IPCEIs in the Batteries value chain](#). De deltakende medlemsstatene forplikter seg til å yte statlig støtte til utviklingsprosjekter som også skal oppmuntre til private investeringer på området. For Sveriges del er det støtte til Northvolt som inngår.¹⁶

Når det gjelder ulike former for støtte til Northvolt, har Menon Economics en gjennomgang i rapporten [Battery subsidies in the EU, Norway and the US](#):¹⁷

«Northvolt in Sweden has received a total of EUR 58.8 million in subsidies from Sweden, EUR 9.3 million in equity financing by the EU and EUR 961.5 million in debt financing and loan guarantees from the EU and the German government.»

og videre:

«Northvolt also received a subsidy of EUR 15.7 million for installing a recycling plant at its gigafactory from the Swedish environmental protection agency.»

Både Hybrit og Northvolt ser dermed ut til å ha mottatt en del statsstøtte og prosjektmidler fra EU-programmer.

I tillegg nevner vi at EUs innovasjonsfond har tildelt H2 Green Steel rundt 3 milliarder svenske kroner.¹⁸

Det kan også nevnes at den svenske Riksrevisionen følger med på omstillingen av LKABs forretningsmodell og de betydelige investeringene som skal gjøres framover, se oppslaget [Omställningen av LKAB](#) (23.02.24) på Riksrevisionens nettsider.

---

¹⁵ Hybrit, [Positive decision on support for LKAB and HYBRIT](#), 14.12.23

¹⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/IP_21_226

¹⁷ Side 22 i rapporten, Menon publication no. 46/2023

¹⁸ [H2 Green Steel har sikret lån på 48 milliarder til stålverk i Nord-Sverige](#), High North News, 26.01.24 og [H2 Green Steel raises more than €4 billion in debt financing for the world's first large-scale green steel plant](#), H2 Green Steel, 22.01.24

4.4 Andre virkemidler

Vår kollega i RUT nevner en del andre virkemidler som kan betraktes som «smøremiddel» for å få til grønn omstilling. Ett av disse er [statlige kredittgarantier for grønne investeringer](#). Denne ordningen ble etablert først i 2021, så det er uklart hvor stor effekt den har hatt på muligheten for nyetableringer i Nord-Sverige. Vi har heller ikke funnet oversikter som viser Nord-Sveriges andel av garantiene.

Det er også andre eksempler på ulike statlige bedriftsstøtteordninger (innenfor rammen av EUs regler for statsstøtte), f.eks. [regionalt investeringsstöd](#) og [transportbidrag](#) som skal redusere transportkostnadene og avstandsulempene for bedrifter med produksjon i Nord-Sverige. Begge ordningene administreres av Tillväxtverket (tidligere Glesbygdsverket). Tabell 4 viser at de største tilskuddbeløpene er fordelt til de to nordligste regionene i 2022, med 402 mill. SEK til Västerbotten og 363 mill. SEK til Norrbotten.¹⁹

Tabell 4: Regional fordeling av ulike tilskuddsmidler under Tillväxtverket, 2022. I millioner SEK

Län	Investeringsstöd	Främjandestöd	Stöd till kommersiell service	Transportbidrag	Prosjektmedel	Totalt beviljat stöd
Stockholm		0,6	4,0		6,6	11,2
Uppsala		0,2	2,0		13,5	15,7
Södermanland		0,2	0,6		26,7	27,5
Östergötland	0,5	2,0	4,6		15,8	22,9
Jönköping		2,0	6,6		32,1	40,7
Kronoberg		5,1	6,3		18,3	29,7
Kalmar	1,7	3,7	7,1		38,1	50,6
Gotland			0,1		64,5	64,6
Blekinge	1,9	2,7	1,9		43,3	49,8
Skåne		2,1	0,2		26,6	28,7
Halland		7,7	0,9		3,4	12,0
Västra Götaland	31,6	4,3	6,7		45,8	88,4
Värmland	28,6	0,7	6,6		44,7	80,6
Örebro	14,0	1,5	2,8		27,2	45,5
Västmanland	3,9	8,7	1,1		24,8	38,5
Dalarna	30,7	3,2	5,0		37,7	76,6
Gävleborg	39,8	2,4		5,2	62,0	109,4
Västernorrland	97,9	15,9	7,6	57,6	31,6	210,6
Jämtland	88,1	13,0	7,6	67,2	37,4	213,3
Västerbotten	52,8	13,2	19,8	222,1	94,5	402,4
Norrbotten	53,7	4,0	8,5	162,9	134,3	363,4
Totalt	445,3	93,2	105,5	509,8	829,0	1982,8

Kilde: Tillväxtverket (Nyps)

Tillväxtverket har også ansvaret for oppfølging av svensk deltakelse i ulike EU-programmer, se bl.a. [Kortversjon av programmet Övre Norrland](#) (2021-2027) med støtte på 196,3 millioner euro

¹⁹ [Sluttrapport Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service \(tillvaxtverket.se\)](#) Budgetåret 2022. Juni 2023

fra det Europeiske regionale utviklingsfondet (Eruf). Programmet omfatter både Västerbotten og Norrbotten.²⁰

De ovennevnte ordningene er relativt begrenset økonomisk i forhold til de store investeringene det handler om i Nord-Sverige. Ifølge våre kolleger i RUT er det lite sannsynlig at disse virkemidlene har hatt betydelig innvirkning på de store selskapene, men de kan være (ha vært) relevante for underleverandører.

Tillväxtverket har også fått i oppdrag fra regjeringen å samordne det nasjonale arbeidet for å støtte nyindustrialiseringen og samfunnsendringene i Norrbotten og Västerbotten. Arbeidet skal bl.a. bygge på rapporten fra regjeringens koordinator, og sikre gode (planleggings)prosesser mellom statlige etater, næringsliv, kommuner og regioner (län). Dette er knyttet til både infrastrukturtiltak, boligbygging, utdanning/kompetanseutvikling, kultur og andre samfunnstjenester. Se Tillväxtverkets sider om [Nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbotten och Västerbotten](#) og [Stärka den gröna samhällsomvandlingen](#).

Vi nevner også at Arbetsförmedlingen i 2021 fikk i oppdrag av regjeringen å støtte/styrke kompetansetilbudet til de store bedriftene i Nord-Sverige, og å gi støtte til arbeidssøkere og arbeidsgivere og berørte lokale myndigheter. Se om innholdet i arbeidet i [Kompetensförsörjning vid stora företagsetableringar och företagsexpansioner](#) (slutredovising från Arbetsförmedlingen 01.06.22)

Den raske utviklingen krever også forbedrede/nye transportløsninger. Den ordinære transportplanleggingen baseres i stor grad på historiske data, og planene hadde ikke tatt høyde for utviklingen i Nord-Sverige. For å bøte på dette, ga regjeringen i 2002/22 oppdrag til Trafikverket om å utarbeide nye analyser basert på nye forutsetninger. Analysene inngikk i den Nationale planen för infrastruktur 2023-2033. Planen inneholder bl.a. kapasitetsforbedring av malmbanen og tiltak for bedre veiinfrastruktur i Skellefteå-regionen. Ifølge regjeringens koordinator vil ikke dette være tilstrekkelig hvis de planlagte prosjektene realiseres.²¹

4.5 Planarbeid i kommuner, regioner og nasjonalt

Som del av den statlige koordinatorens arbeid, er det lagt vekt på samarbeid med aktuelle kommuner og med regionene for bl.a. å få fram tiltak for økt boligbygging. Ifølge [Delrapporten](#) er ikke kommunenes planberedskap et hinder for boligbygging i Norrbotten og Västerbotten. Men den økte inflasjonen og de økte rentene i 2023 har ført til oppbremsing av boligbygging i hele landet. Delrapporten kommer med flere forslag til statlige tiltak for å øke boligbyggingen i området:

- ♦ Norrlandsfonden gis et kapitaltilskudd fordelt på flere år for å muliggjøre finansiering av boligbygging i Nord-Sverige
- ♦ Det etableres en ny kredittgaranti for etablerings- og ekspansjonskommuner

---

²⁰ Tillväxtverket, [Övre Norrland](#)

²¹ Side 17 i [Rapport från samordnaren för samhällsomställning vid större företagsetableringar och företagsexpansioner i Norrbotten och Västerbotten](#), 30. November 2022.

- ♦ Det innføres en statlig «hyresförlustgaranti» der staten på visse vilkår garanterer for en viss andel av leieinntektene for en begrenset periode, eller at staten kompenserer for tap av leie.

Se delrapporten for mer informasjon om disse forslagene og status i kommunene når det gjelder planlegging. Kiruna og Gällivare har tidligere (2017) fått ekstra investeringsstøtte til boligbygging i forbindelse med flytting av sin sentrumsbebyggelse på grunn av usikre grunnforhold fra gruvevirksomheten.²²

Relevant for plansiden er også publikasjonen [Vem ska stå för risken? Om omvandlingen till grön industri i Sverige](#) utgitt av Sveriges Kommuner och Regioner (juni 2023). Der etterlyses en modell for hvordan staten og kommunene kan dele den økonomiske risikoen, slik at innbyggerne i de aktuelle kommunene ikke sitter igjen med hele regningen for at Sverige skal takle den grønne omstillingen. Den avslutter med bl.a. dette avsnittet (side 23):

«Det behövs en utredning som kan se över hur en modell och ett regelverk där staten tar en större del i investeringar och risker skulle kunna se ut. Det skulle till exempel kunna handla om överenskommelser mellan staten, kommunen och bolagen. Det finns andra länder att inspireras av. I Norge får till exempel kommunerna del av bolagsskatten från energibolag som är etablerade i de så kallade kraftkommunerna. Där får även utbildad arbetskraft delar av sin studieskuld avskrivna om de bor och arbetar i vissa, ofta nordliga kommuner, med arbetskraftsbrist.»

Avslutningsvis nevner vi at den svenske regjeringen har uttalt at det skal utarbeides en strategi for Nord-Sverige, se artikkelen [En strategi för norra Sverige och för omställningen](#) (regeringen.se, 11.01.23), der det bl.a. sies følgende:

«Det finns en gyllene möjlighet för norra Sverige att leda den nya industriella revolutionen och bli en motor för gröna innovationer som kan gynna nordligaste Sverige, hela landet och i förlängningen hela Europa. De norra regionernas tillgångar på älvor, malm och skog är basen för omställningen som skapar jobb, konkurrenskraft och stärker förutsättningarna för ett gott liv för människorna som bor och verkar här.»

Men ska denna framtidsvision bli verklighet krävs en samlad strategi för norra Sverige för att accelerera den industriella gröna omställningen. Det krävs såväl politiska åtgärder, som samverkan mellan näringsliv, det offentliga, föreningsliv och enskilda. Den tidigare regeringen förstod vilken potential som finns i norra Sverige – men gjorde inte tillräckligt för att förverkliga den.»

Peder Björk fra Sosialdemokraterna har stilt spørsmål til energi- og næringsminister Ebba Busch om når regjeringen kommer til å presentere innholdet i strategien, se [Skriftlig fråga 2023/24:516 av Peder Björk \(S\)](#). Bush svarte (31.01.24) at regjeringen fortsatt arbeider med strategien, og viser bl.a. til at Tillväxtverket skal samordne det nasjonale arbeidet, jf. vår beskrivelse i punkt 4.4.

---

²² Gällivare kommun, [Regeringsstöd för bostadsbyggande med hyrestak](#), 02.02.17